

Mgr **Ewa Bulisz**

UMCS Lublin

e-mail: ewa.bulisz@wp.pl

Problemy współczesnej genologii – sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej pt. „Porozmawiajmy o gatunkach. Gatunek w języku, literaturze i sztuce”

12 czerwca 2014 roku w sali obrad Rady Wydziału Humanistycznego UMCS odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa zatytułowana „Porozmawiajmy o gatunkach. Gatunek w języku, literaturze i sztuce”. Konferencja została zorganizowana przez Sekcję Polonistyczną Koła Naukowego Doktorantów Wydziału Humanistycznego UMCS. Funkcję Kierownika Komitetu Organizacyjnego Konferencji sprawowała przewodnicząca Sekcji Polonistycznej KND mgr Ewa Bulisz, doktorantka w Zakładzie Historii Języka Polskiego i Dialektologii Instytutu Filologii Polskiej. Szczególnym zaangażowaniem w organizację przedsięwzięcia wykazały się: mgr Kinga Panasiuk-Garbacz (doktorantka w Zakładzie Teatrolologii IFP) oraz mgr Paulina Mucha (doktorantka w Zakładzie Edukacji Polonistycznej i Innowacji Dydaktycznych IFP).

Celem konferencji była w głównej mierze prezentacja badań młodych naukowców, integracja środowiska doktoranckiego, wymiana doświadczeń w zakresie prowadzonych prac badawczych oraz nawiązanie więzi naukowych i przyjacielskich z badaczami z różnych ośrodków naukowych i akademickich w Polsce. Istotną motywacją dla organizatorów konferencji był fakt, że w środowisku lubelskiej szkoły językoznawczej została wypracowana zróżnicowana metodologia, służąca opisowi kategorii gatunku, którą warto upowszechniać.

Konferencja została objęta honorowym patronatem przez Prorektor ds. Kształcenia UMCS – prof. Barbarę Hlibowicką-Węglarz oraz przez Prezydenta Miasta Lublin – dr. Krzysztofa Żuka. Ponadto przedsięwzięcie otrzymało patronat medialny Radia Centrum oraz czasopisma naukowego „Acta Humana”.

W obradach konferencyjnych wzięło udział 24 prelegentów reprezentujących najważniejsze ośrodki akademickie w Polsce, m.in.: Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny w Radomiu, Uniwersytet Opolski, Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Rzeszowski, Uniwersytet Gdański, Katolicki Uniwersytet Lubelski i Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. Wystąpieniom przysłuchiwało się wielu doktorantów rodzimej uczelni oraz kilkoro pracowników naukowych Instytutu Filologii Polskiej. Rozważania nad gatunkami zostały podzielone na trzy panele: językoznawczy, literaturoznawczy i artystyczny.

Uroczystego otwarcia konferencji dokonała prof. Barbara Hlibowicka-Węglarz. W wystąpieniu powitalnym wyraziła zadowolenie z faktu, że z okazji siedemdziesięciolecia uczelni młodzi naukowcy podjęli się realizacji bardzo wartościowego przedsięwzięcia i pochwaliła dotychczasową pracę doktorantów na rzecz Uniwersytetu. Następnie głos zabrała Prodziekan Wydziału Humanistycznego ds. Współpracy Międzynarodowej – prof. Irmina Wawrzyczek, która podkreśliła znaczenie i ważność problematyki podjętej przez uczestników konferencji. Ponadto przybliżyła dokonania Koła Naukowego Doktorantów WH UMCS i wyraziła uznanie dla działalności Sekcji Polonistycznej Koła w bieżącym roku akademickim.

Następnie prof. Maria Wojtak wygłosiła wykład inauguracyjny zatytułowany *Dylematy genologa*, tym samym wprowadzając zebranych gości w problematykę konferencji. Stan współczesnej genologii, postrzeganej jako prężna dyscyplina uprawiana nie tylko przez filologów, upoważnia – zdaniem prelegentki, która w badaniach genologicznych podąża własną drogą – do sformułowania następujących dylematów: 1) w ramach jakiej genologii się badawczo poruszać?; 2) co uczynić przedmiotem badań?; 3) jak ujmować status gatunku?; 4) w jakich aspektach badać gatunki?; 5) jak systematyzować gatunki?; 6) jak opisywać gatunki? czy modele opisu gatunków opracowane dotychczas należy potraktować jako osobne procesy badawcze? w jaki sposób dokonywać stosownych wyborów w tym zakresie?; 7) jak pogłębiać refleksję o gatunkach?

W konkluzji prelegentka zawarła następującą refleksję: „Genolog powinien dostrzegać walory różnych typów ujęć podstawowych zagadnień, znać całe bogactwo propozycji analitycznych i interpretacyjnych oraz poszukiwać własnych ścieżek i dróg poznawczych. Świat wypowiedzi jest bowiem bogaty, a dojrzałych analiz różnych fragmentów logosfery nie da się przeprowadzić, wybierając jedną drogę, choćby się badawczo zdawała poznawczą autostradą”. Sesja pokazała, jak bardzo trafne są te spostrzeżenia.

Gatunek w języku

Sekcji językoznawczej przewodniczył prof. Józef Kość, językoznawca i wieloletni pracownik naukowy w Zakładzie Historii Języka Polskiego i Dialektologii IFP UMCS. W panelu tym bardzo interesujący referat zatytułowany: *Koncepcje typologii gatunkowych druków lubelskich z XVII wieku* wygłosiła mgr Anna Sawa. Zaprezentowała w nim sposób, w jaki bibliolodzy przedstawiali zróżnicowanie genologiczne starodruków wydawanych w języku polskim w Lublinie. Mgr Katarzyna Gileta-Kłępka podjęła się próby opisu gatunku, jakim jest przyspiewka kibicowska, czym wywołała żywą dyskusję wśród słuchaczy. Mgr Paulina Mucha wygłosiła referat zatytułowany *Negocjowanie jako makroakt (w świetle wypowiedzi uczniowskich)*, w którym przedstawiła trzy zasadnicze sposoby realizacji sygnowanego w tytule zagadnienia. Wnioski referentki zostały oparte na wynikach analiz 100 ankiet przeprowadzonych w I Liceum Ogólnokształcącym w Lubartowie. Dwa wystąpienia w sekcji językoznawczej wpisywały się w nurt badań genologii zorientowanej medioznawczo: mgr Magdalena Pataj wygłosiła referat pt. *Shockvertising w reklamach społecznych w Polsce*, a mgr Ewa Bulisz zaprezentowała *Gatunki w formie kolekcji na łamach współczesnej prasy dla kobiet*. Podjęte tematy skłoniły do dyskusji o statusie gatunku i sposobach jego opisu.

Gatunek w literaturze

Najwięcej referatów zostało wygłoszonych podczas panelu literaturoznawczego, któremu przewodniczyła dr Ewa Dunaj z Zakładu Edukacji Polonistycznej i Innowacji Dydaktycznych IFP UMCS. Prelegenci poddali analizie zarówno prozę, jak i poezję różnych epok, poszukując dla analizowanych tekstów odpowiednich form gatunkowych.

Sekcję utworzył mgr Sebastian Malkusz, który wygłosił referat poświęcony rozważaniom nad apokalipsą jako gatunkiem literackim. Następnie mgr Anna Pogorzelska z IBL PAN zaprezentowała referat pt. *Nowela wierszem pisana (na podstawie „Wirginii” Wacława Potockiego)*. Pokazała w nim, jak interesującym utworem pod względem genologicznym jest dzieło W. Potockiego, które bywało w literaturze przedmiotu określane mianem: poematu, noweli czy historii. O trudnościach terminologicznych mówiła także mgr Aleksandra Paluch z Uniwersytetu Opolskiego przy omawianiu antyutopii w *Pięknych kalaliach albo dojrzewaniu miłości* Bogdana Madeja.

Duże zainteresowanie wzbudziło wystąpienie mgr. Damiana Makucha z Uniwersytetu Warszawskiego, który przedstawił referat zatytułowany *O zaletach kulturowej teorii gatunku w pracy historyka literatury na przykładzie polskiej fantastyki naukowej drugiej połowy XIX wieku*. Groteska stała się przedmiotem prezentacji

mgr. Mariusza Polowego, doktoranta w Zakładzie Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski IFP UMCS, który szukał odpowiedzi na pytanie, czy groteska jest gatunkiem.

W części drugiej panelu literaturoznawczego jako pierwsza głos zabrała mgr Katarzyna Frukacz z Uniwersytetu Śląskiego, przedstawiając genologiczny status książki pt. *Zrób sobie raj* Mariusza Szczygła. Analizą reportażowej formy gatunkowej zajął się mgr Paweł Spyra, reprezentujący Uniwersytet Rzeszowski. Doktor Jacek Kowalski podjął się próby określenia ram gatunkowych współczesnej literatury niemieckiej, wykorzystującej w utworze fotografię. Z Uniwersytetu Wrocławskiego przyjechała mgr Bogumiła Kurzeja z referatem poświęconym metamorfozom sonetu w literaturze polskiej XIX wieku. Panel literaturoznawczy zamknął mgr Roman Szabliski tekstem pt. *Między literaturą a sztuką – manga jako hybryda literacko-artystyczna*.

Gatunek w sztuce

Prof. Irina Lappo z Zakładu Teatrolologii IFP UMCS poprowadziła sekcję artystyczną, poświęconą refleksji nad gatunkami w teatrze, filmie i fotografii. Prelegenci przedstawili możliwości, przed którymi staje świat sztuki w dobie rozwoju nowoczesnych multimedialnych.

Podczas konferencji wiele miejsca poświęcono rozważaniom nad nowymi i starymi gatunkami filmowymi. O popularnym, ale jakże mało znanym gatunku filmowym, opowiedziała mgr Kinga Panasiuk-Garbacz, przybliżając słuchaczom amerykańskie *peplum* (odmianę filmu osadzoną w świecie starożytnej Grecji i Rzymu lub w innych realiach historycznych). Mgr Emilia Lange-Borodzicz z Uniwersytetu Gdańskiego zaprezentowała konwencje kina wojennego na przykładzie filmów irackich, natomiast mgr Łukasz Miciuk z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego scharakteryzował film poetycki.

W omawianej części konferencji głos zabrali także teatrolodzy. Mgr Małgorzata Andrzejak-Nowara z Uniwersytetu Opolskiego poddała analizie *Dwanaście stacji* Tomasza Różyckiego i zaprezentowała multimedialne sposoby wzbogacenia przedstawienia przez reżysera. Natomiast mgr Artur Sadecki w swoim wystąpieniu zestawiał dwa pojęcia: *g a t u n e k* oraz zapożyczony z twórczości Antoniego Czechowicza metaforyczny *f u t e r a ł*. W swoich konkluzjach prelegent stwierdził, że nie może być jednej formy (gatunku), w której opowiada się o życiu, a zaprezentowane pojęcia nie są porównywalne. Mgr Olga Matsyupa poszukiwała odpowiedzi na pytanie, czym jest *verbatim*. Czy samodzielnym gatunkiem, czy tylko techniką wspomagającą reżysera lub dramaturga? Konferencję zamknęła mgr Katarzyna Sharapova z referatem poświęconym rozważaniom nad monodramem jako gatunkiem.

***

Na zakończenie przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego Konferencji mgr Ewa Bulisz podziękowała za niezwykle interesujące wystąpienia oraz długie i inspirujące dyskusje, wyrażając nadzieję, że wszyscy uczestnicy konferencji będą czerpać satysfakcję z uczestnictwa w spotkaniu w Lublinie na UMCS.

Bogactwo zaprezentowanych tematów dowiodło, jak ważnym i interesującym zagadnieniem badawczym jest problematyka gatunku, czemu także wyraz dali licznie przybyli do Lublina młodzi badacze z całej Polski. W krótkim sprawozdaniu nie sposób przedstawić wszystkich wygłoszonych referatów. Najlepsze wystąpienia zostaną opublikowane w tomie pokonferencyjnym, który ukaże się w 2015 roku.